ANUL VI. No. 7. 15 FEVRUARIE 1865

NATURA

JURNAL,

PENTRU PROPAGAREA SCIINŢELOR POSITIVE ÎN ROMANIA.

Redactorî: Dr. C. ESSARCU şi Lt. D. ANANESCU.

COPRINDERE: Instrucţia şi educaţia. O tendinţă a societăţi nóstre mult vătămătóre. Cohesiunea, Affinitatea, Amorul. Pasœrea Agami. Intoxicarea

Domni Abonaţî care nu priimesc regulat jurnalul Natura sunt rugaţî a reclama la Redacţiune.

INSTRUCŢIA SI EDUCAŢIEA

O TENDINŢĂ A SOCIETĂŢI NÓSTRE MULT VĂTĂMĂTÓRE.

Ne se poco io vi dìa, da imputar sono
Che quanto io posso dar, tutto vi dono
Ariosto.

Daca pucin vĕ daŭ nu sunt de imputat
Căci cât pot da tot vĕ daŭ

Să 'mî daî voie, bunul şi indulgentul meŭ cititor, de a 'ţî face cunoscută o reflexie, ce am luat libertatea de a exprima în public şi căriea iî daŭ óre-care importanţă. Acéstă reflexie, iat'o:

Ar putea cine-va să se mire constatând că inspiraţiile celle înnalte, că cugetările celle marî şi utile ale popolilor se găsesc în primi lor anî, daca acésta n'ar fi adevĕrat pentru fie-care om in particular. Revelaţia pură a *Adevĕruluî* se manifestă în primi anî, în juneţea, în diminéţa vieţeî, atuncî când trebuinţele coruptrice nu sunt ăncŏ cunoscute, când pasiunele celle relle nu s'aŭ coborît ăncŏ în inimă, când spiritul nu e ăncŏ indoctrinat saŭ pervertit. Atuncî un Ideal de *Adevĕr*, de *Frumos*, de ceia ce este mare, se ivesce în inima fie căruia. Glorios şi demn şi într'adevĕr viril e acella care îl urmédă; meschin, mediocru şi pusillanim acella care 'l abandonă. Naţia română innainte de 48, în juvenila eî desteptare, găsise o nobilă *inspiraţie*, o cugetare înnaltă, un Ideal de care incepuse să se pasioneḑe: Limba, litteratura, sciinţa, poesia, desvoltarea intellectuală şi morală c' un cuvînt, renascerea Patrieî Române prin ceea ce face adevĕrata viaţă şi adevĕrata glorie a Naţiilor; iată de ce Români începuse a se ocupa cu o nobilă ardóre innainte de 48. Să reluăm dar inspiraţiea cea innaltă, cugetarea cea bună şi folositóre naţieî a Romanilor de atuncî, să ne ocupăm de limbă, de sciinţă, de litteratură şi inimele nóstre să devie capabille de a înţellege acea ardóre generósă, acelle entusiasme juvenile ce produc lucrurile celle marî şi nobile!

Dar de politică să nu ne ocupăm?

Spusu-ţi-sa vre o dată într'un mod lămurit, bunul meŭ cititor, ce este acest *animal* despre care toţî vorbesc şi pe cari 'l numesc *Politica*; în consciinţă îţî daî bine socotélă despre acéstă vorbă şi de sensul ce ea are şi trebue să aibă? Aceia care s'aŭ ocupat o mare parte din viaţa lor de politică 'ţî aŭ desluşit vre o dată în ce consistă *politica*?

Nu în colónele acestuî jurnal vom avea a tracta questiî de asemenea natură. În qualitatea nóssră însă de om de observaţie şi de analysă nu ne putem opri de a constata că politica ast-fel precum a fost şi este ăncŏ înţelésă de mulţî la noî în ţérră, a întors Naţia din adevĕrata direcţie ce ar fi trebuit să ea, ne a oprit de a urmări cu succes desvoltarea litteratureî, limbeî, sciinţeî, arteî etc., ne a paralysat în mare parte în educaţia nóstră, în instrucţiunea nóstră, în desvoltarea intellectuală şi morală a diverselor clase ale societăţi;...... a deşteptat pătimî, a creat urî, ne a inverşunat pe uni în contra altora ast-fel în cât să ne cheltuim tótă forţa ca să ne combatem, ca să ne paralysăm, ca să ajungem la o mare confusie în spririte şi la o confusie şi maî mare în acte şi să aruncăm neexperienţa, zăpăcéla, pasiunele, urile nóstre în miḑlocul neexperienţeî, zăpăceleî, pasiunilor şi urilor existânde deja.

Politica acésta este rea şi coruptrice şi vătêmĕtóre desvoltări forţelor şi prosperităţi ţerreî. Ea absórbe tótă activitatea, tótă energia, tótă juneţea, toţî vlastări, tóte florile naţii ca să le consume, ca să le vestejéscă, ca să le usuce, ca să le isbéscă de sterilitate.

Nu putem compara maî bine politica ast-fel precum a fost şi este ăncŏ înţelésă de mulţî la noî în ţerră, de cât cu acea lupóică de care vorbesce marele poet Florentin Dante, în divina sa poemă, cu acea lupóică nesaţiósă ce opresce pe ómenî din callea lor şi le înghite tótă virilitatea (bărbăţiea) şi tótă inteliginţa, cu acea

„Bestie ce e de natură atât de rea și crudă „cât nu'șî maî umple lacoma poftă, și după mân-„care 'î e și maî mult fóme de cât înnainte."

»Ed ha (la lupa) natura si malvagia e ria
Che mai non empie la bramosa voglia
E dopo 'l pasto ha piu fame che pria

„Cu acea fiară ce în turbata'î fóme de și cu pîntecele neîncetat încărcate, dar tot slabă și costelivă este[1]) și pe mulțî ómenî 'î-a făcut miserî.

Cu acea bestie ce nu lasă pe nimenî a'și căuta de calle ci'l împedică atâta cât il ucide[2])

Pe câțî ómenî, ferósă bestie, n'aî oprit din callea lor, pe câțî n'aî ucis; pe câțî junî cu talent n'aî întors din vocațiea lor ca să'î inghițî în încărcatele 'țî dar tot nesațióse pînteci, pe câțî bărbațî cu capacitate n'aî clătinat ca să'î doborî la pămênt și să'î înghițî și pe dînșî. Unde sunt aceî junî ce înnainte de 48 cu o ardóre generósă se aruncaseră în nobilele lupte a le litteratureî, a le limbeî, ale sciințeî? unde sunt acelle talente născênde ce aparuseră pe orizontul nostru și care promiteau atât de mult? unde sunt scrierile, unde cărțile, unde lucrările de litteratură, saŭ de sciințe, saŭ de artă cu care societatea nóstră s'a îmbogățit, cu care țérra să se mîndréscă, cu care nañea să se bucure?

[1]) Di tute brame
Sembiava carca nella sua magrezza
E molte genti fe-gia viver grame.

[2]) **Non loscia altrui passar per la sua via**
Ma tanto lo impedisce che l'uccide.

Mult, mult aî înghițit ferósă bestie în nesațiósa'țî fóme și tot încărcatele 'țî pîntece de o lacomă poftă sunt dominate!

În numele Patrieî, să se lupte ómeni nostri de bine în contra unor cause ce sunt de natură a produce asemenea resultate, să caute prin tóte midlócele a areta adeverata calle de adevĕrată forță și adevĕrata glorie ce trebue să ia nația română, să dea adevĕrata impulsie societățî nóstre, și Românî în inima cărora patimele extreme nu s'aŭ coborît, nu'î vor descuragea, nu'î vor lua în ridicul, nu'î vor denigra!

Dar de politică să nu ne maî ocupăm?

Daca politica este asemenea acelleî bestiî „de „natură atât de rea și crudă, cât nu'și maî umple „lacoma poftă, și dupŏ mâncare 'î-e și maî multŭ „fóme de cât înnainte "

Daca politica este asemenea acelleî lupóice ce „nu lassă pe nimenî a'șî căuta de calle, ci 'l împedică atâta cât il ucide....... „

Daca politica......"

O atuncî întrebŭ pe ómeniî ce maî vor saŭ pot a maî cugeta, pe accia ce *non hanno perduto il ben dell'intelletto*[1]) (nu aŭ perdutŭ darulŭ cugetăriî) daca e bine, folositorŭ individelorŭ, avantagiosŭ societățî, gloriosŭ patrieî de a se occupa de o asemenea politică. Dar există o altă politică, politica cea mare și cea bună, de care trebue în tóte dillele să ne ocupăm, de care avemŭ dreptul, ce dic, de care avemŭ datoria de a ne ocupa.

Care este acéstă politică? *E.*

[1]) Dante.

COHESIUNEA, — AFFINITATEA, — ATTRACȚIA, — AFFINITĂȚI ELLECTIVE, — SYMPATHIA, — AFFECȚIA, — AMORUL,

Astă dată, amabilul meŭ cititor, vom căta împreună a descoperi legea fundamentală pe care este basat Universul întreg; o vom studia-o în diversele salle manifestărî, în diversele salle modurî de a fi și, de o vom înțellege bine, ne vom da socotélă de natura intimă a phenomenelor ce întîlnim nu numaî în Regnul mineral, dar ăncŏ în Regnul vegetal și Regnul animal, dar ăncŏ în ființele ce aŭ onóre de a face parte din Regnul uman saŭ moral saŭsocial.

Pucină atenție din parte'țî și óre-care claritate și method de exposiție din parte-'mî vor fi indestul pentru a ajunge la scopul nostru.

Ia, amabile cititor, o piatră în mână (nu ca să aruncî cu dênsa în adversariî teî politicî.) ci ca, uitându-te la ea, să te întrebî pentru ce ea are și 'șî păstrédă forma sub care țî se presintă. Pentru că există o forță care apropie, atrage, unesce parțile, atómemele saŭ moleculele (particelele *infinit* micî și indivisibile din care se compune un corp) pentru că există dic o forță care unesce moleculele din care piatră se compune. Acéstă forță se numesce:

Cohesiune.

Cohesiunea este fórte mare în corpurile solide. (Ex. Piatra) maî slabă în corpurile liquide (ex. Apa) și fórte mică în

corpurile gazóse (Ex. Apa). Aşa dar corpurile, ca s'o dicem în trécăt, se presintă supt treĭ stărĭ: 1, *Starea solidă.*

2, *Starea liquidă.*

3, *Starea gazósă.*

Nu maĭ este altă stare supt care un corp se póte presinta, şi celle treĭ stărĭ provine din causa cohesiuneĭ maĭ mult saŭ maĭ puçin more ce există în fie-care din elle.

Pe când cohesiunea este o forţă physică şi unesce părţile ale *unuia* şi acelluiaşĭ corp, există o altă forţă saŭ un mod differit alle aceéşĭ forţe în virtutea căriea moleculele a *a doĕ corpurĭ* se unesc şi se combină între dînsele. Acéstă forţă se numesce:

Affinitate.

Acéstă affinitate este maĭ mare saŭ maĭ mică dupŏ natura corpurilor.

Sunt corpurĭ între care affinitatea este fórte mare şi între altele affinitatea este maĭ mică. Există un fel de amiciţie, de affecţie între unele corpurĭ ast-fel încât póte cine-va dice că întîlnesce, în corpurile celle maĭ insensibile, în corpurile din Regnul mineral, o forţă analógă cu acea forţă mysteriósă ce întîlnim în lumea morală, în finţele din Regnul uman şi pe care o numim:

Amor.

Să ne oprim un minut asupra acestuĭ fact la căriea importanţă este capitală şi a căriea explicare e de natură a face să cadă o parte din vĕlul ce ne ascunde universul.

Să luăm un corp cunoscut de toţi: apă (Ho); să luăm un alt corp ce se numesce acidul sulfuric (So[3]). Aceste doe corpurĭ aŭ unul pentru altul o immensă affinitate, o immensă amiciţie, o immensă affecţie.

Amestecându-se împreună, elle se combin, se îmbrăţişed, se strîng unul pe altul cu atîta forţă şi cu atît amor încât o mare expensiune, o mare quantitate de căldură este produsă.

Acéstă apă singură este rece: acest acid sulfuric singur este rece asemenea. Să 'l unim împreună, să mărităm apa cu acidul şi în virtutea mare'ĭ affinităţĭ ce există între aceste doe corpurĭ, ei se vor încăldi unul pe altul şi vor produce o mare quantitate de căldură.

Apa represintă elementul feminin, constituă aceea ce chimişti numesc o *basă* căcĭ Hydrogenul (mĕ adres către savanţĭ) acest gaz care este de 12 orĭ maĭ uşure de cât aerul este şi trebue a fi considerat în chimie philosophică ca un metal, fiind un corp tot aşa de electro-positiv ca şi Potosium, (K) Sodium (Na) Calcium (Ca) Ferul (Fe) etc. Acest metal dar numit hydrogenul combinat cu Oxygenul constituă basa, constituă elementul feminin.

Acidul sulfuric represintă elementul masculin, constituă un *acid* care unit cu *basa* produce un maritagiŭ ca să formede aceea ce chimişti numesc o *sare.*

Să mergem maĭ departe.

Să luăm un alt corp cunoscut asemenea de toţĭ *creta* saŭ carbonatul de calce (Cao Co[2]). Acest corp este compus de o *basă* saŭ elementul femenin calcea (Cao) şi de un element masculin care este acidul carbonic (Co[2]) Calcea are affinitate pentru acidul carbonic, căcĭ de aceea staŭ combinaţĭ împreună. Acéstă affinitate însă este mică şi legătura între dênşi nu este fórte strînsă, maritagiul nu este intim şi iată la ce pericul este expus un maritagiŭ de asemenea natură: Când va veni un element masculin ca acidul sulfuric (So[3]) care să aibă pentru elementul feminin Calcea ce este în maritagiŭ cu acidul carbonic maĭ multă affinitate de cât acest acid carbonic el se va uni, se va combina cu calcea şi

va goni pe acidul carbonic care va eşi din combinaţiea, din maritagiul seŭ cu calcea, şi se va degagea.

Acéstă noţiune chimică, aplicată lumeĭ morale, a inspirat mareluĭ poet şi philosoph german Göthe unul din frumósele salle romançe intitulat: *affinităţile elective.* El pune pe scenă şi în acţie un maritagiŭ între o femee ce nu are o mare affinitate pentru bărbatul seŭ. Din astă combinaţie nu resultă acea expansiune, acea căldură şi electricitate ce am constatat'o când am măritat acidul sulfuric cu apa, şi legătura nu este tare nicĭ intimă. Soseşte şi intervine un alt bărbat, un acid sulfuric care are pentru basă o mare affinitate. . . . pênŏ acilea analogia este complectă dar aci analogia se opresce. Pe când affinitatea era fatală şi fatalmente împingea pe corpurile brute din Regnul mineral de a se uni, împreună, în fiinţele din Regnul humani affinitatea de şi fatală, întîlnesce o forţă care se póte lupta în contra eĭ, care 'ĭ póte modifica direcţia, care o póte combate şi chiar a o învinge; acéstă forţă este *liberul arbitru,* libertatea umană care resultă din raţiunea, consciinţa şi voinţa de care D-ḑeŭ a înzestrat fiinţele din Regnul uman. Acéstă forţă nu o întîlnim de cât aci şi caracterul eĭ este de a fi *activă, intelligintă* şi *liberă* pe când forţele la care sunt supuse şi care mişcă pe corpurile şi fiinţele din celle-l-alte regnurĭ sunt *inerte, instinctive* şi *fatale:* Liberul arbitru dar se va lupta în contra affinităţi, în contra forţeĭ impulsive ce împinge o fiinţă către alta, un acid către basă, elementul masculin către elementul femenin când (căcĭ acéstă luptă nu e tot-d'a-una necesarie) acéstă impulsie, este contrarie demnităţi conduiteĭ şi sanctităţi datorieĭ! Vom merita ast-fel a face parte din Regnul uman saŭ moral.

Perfecţiea ordinuluĭ social în questia affinităţi şi a maritagiuluĭ va fi de a uni finţe între care există o affinitate electivă, o affinitate intimă ast-fel în cât legătura să fie intimă asemenea, tare şi nedespărţibilă.

Acum că înţellegem ce este *cohesiunea,* adică forţa ce unesce părţile unuia şi acelluéşĭ corp, ce este *affinitatea* adică forţa ce unesce moleculele a doă orpurĭ differite şi cunóscem legile la care se suppune acestă forţă, atât în corpurile şi fiinţele din Regnurile inferióre cât şi fiinţele din Regnul uman saŭ moral saŭ social, putem înţellege fórte lesne forţa care susţine atîrnate pe abysul spaţiuluĭ acelle millióne de globurĭ ce locuesc immensitatea infinită a spaţiurilor cerescĭ.

Acéstă forţă, ce ia aci numirea de

Attracţie.

nu este de cât un mod differit a acelleiaşĭ forţe generale ce am numit'o cohesiune şi affinitate în Regnurile inferióre afecţie şi amor în Regnul uman..

Attracţia nu este cunoscută de cât din secolul în care nascŭ şi trăi marele mathematic şi philosoph Engles Newton, şi iată cum Newton ajunse a descoperi acéstă forţă:

Newton era într'o ḑi culcat supt un măr gândindu-se la vre-una din complicatele salle probleme de mathematecă saŭ de astronomie, la calculul infinitescinal póte ce'l descepcrise în acellaşĭ timp ca şi Leibnig fără ca să cunóscă unul lucrările altuia. Un měr căḑù lîngă dînsul. Acest phenomen atît de simplu desceptă într'însul o mulţime de reflexiĭ. Înţellese fórte lesne că mĕrul fusese deslipit de ramura

---

Întrerupem aci articolul acesta ca să înconjurăm gravura cu articolul ce se raporţă la dênsa şi continuarea vine la pagina No. 54.

PASSEREA AGAMI.

Omul a sciut să tragă profit din tot ce 'lŭ înconjóră să pune la contribuţie tóte producţiunile Natureĭ şi a făcut din animalele ce se află împrejurul seŭ nisce adevĕraţĭ servitorĭ, supuşĭ trebuinţelor salle materiale de tóte ḑilele, şi spre acest scop a întrebuinţat deosebite midlóce ca să le domesticéscă.

Folósele ce tragem din aceste animale sunt destul de numeróse, aşa spre esemplu unele ne daŭ carnea şi laptele de care ne nutrim, altele lâna şi mătasea pentru îmbrăcă inte, altele ne daŭ miere şi ceară, altele ne servă de păzitorĭ aĭ turmelor şi aĭ avuţiilor nóstre şi care ne daŭ probe de cea maĭ mare sympathie.

Passerea Agami (Psophia Crepitans L.) păzind oile in America.

Toţĭ scim că păstoriĭ aŭ câte un câine ca să păzéscă turma de oĭ veghind cu credinţă ḑioa şi nóptea asupra eĭ; nu este adevĕrat că i se va părea cuiva prea curios de 'ĭ vom spune că se află în unele ţĕrrĭ din Americia o passere mică a nume *Agami*, dupŏ cum se vede în allăturatul tabloŭ, păzind oile cu acellaşĭ curaj ca şi căinele ciobanuluĭ?

Ne propunem a satisface curiositatea lectorilor noştri făcĕnd o scurtă descriere a acesteĭ passerĭ, arĕtând caracterele eĭ zoologice, intelliginţa şi instinctele eĭ.

Agami întrece în intelligenţă pe tóte animalele domestice afară de câine. Astă passăre este de mărimea unuĭ clapon, are penele negriceóse cu reflete d'un violet strălucitor pe pept, capul şi gâtul garnisit c'un

fel de puf imitând catifeaoa, ciocul este puternic scurt și boltit, ochiĭ marĭ strălucitorĭ expresivĭ și încongiurațĭ c'un cerc roșu, are privire dulce și este blândă ca o porumbiță; sbóră greŭ dar alérgă iute, aripile rotunde, códa scurtă și cu pene moĭ, picĭórele lungĭ subțirĭ, avênd degetul din midloc și cel de margine unit printr'o membrană. Așa după cioc, códă și aripĭ sémănă cu o găină, dar după picĭóre și penele de la códă sémănă maĭ mult cu cocoru saŭ cu barza; este négră avênd o bandă galbenă pe spate. In stare selbatică trăiesce prin pădurile celle maĭ desse alle Guyaneĭ din America în familiĭ numeróse, se nutresce cu grăunțe, cu fructe și cu insecte și face cuib în trunchiul arborilor. Crescută în domesticitate, recunósce pe cel ce o nutresce, se lipesce de stăpênul eĭ, 'lŭ urmédă pretutindenĭ, se supune la vocea luĭ și 'lŭ mângăie ca și un câne.

Tot ca și acesta iubesce și cată să placă și ca să ă ajunge acolo, se silesce să se facă folositóre. Nóptea pădesce la pórta caseĭ și surveghédă ceea ce se face afară. Daca vr'un făcêtor de rele cércă prin întunerec să se introducă în casă, ea ca o sentinelă credinciósă desteptă, dă de știre și face să se audă vocea sa sgomotósă ce sémănă cu lătrăturile unuĭ căine. Afară de țipătul eĭ obicĭnuit, are înlesnirea, fără să deschisă ciocu, d'a scóte un altu din ântru surd și produs făr' îndoială de tracheearteria (canalul prin care intră aeru în plămônĭ) ceea ce a făcut d'a o numi la Guiana *passerea trompetă;* se domesticesce cu cea maĭ mare înlesnire și devine unul din locuitoriĭ ceĭ maĭ sociabilĭ aĭ curțĭ.

Dioa veghiadă la cotețŭ și ține buna ordine, gonesce găinile tótă curtea și porumbeĭ din grădinĭ, seara inspectédă și déca lipsesce vre o passere merge d'o caută, și în fine face tóte micile serviciurĭ de care este capabilă fără să aștepte ca să ĭ le pretindă.

Câte odată stăpînul 'ĭ confiadă o turmă de gâsce ca să le conducă la câmp. Trebuie s'o vadă cineva atuncĭ, câtă ostenélă 'șĭ dă ca să ție ordinea polițienéscă în turmă, s'o conducă, s'o dirijede, să grăbéscă mersul, să facă a înnainta pe ceĭ îndărătnicĭ, să se silésca a ajunge p'aceia care se depărtédă de drum ca să trécă în câmpiile vecine, alérgă cu aripile întinse după dênșĭ ca să 'ĭ aducă îndărĕt. Dar face și maĭ mult de cât asta: daca un păstor n'are căĭne ca să conducă berbecĭ se dice că duoă Agami pot prea bine să 'ĭ ție locul, și în casul acesta desvoltă o intilligență și un zel admirabil,

Nimic maĭ curios de cât să védă cineva nisce berbecĭ stupidĭ fugind de frică, alergînd, grăbindu-se uniĭ în contra altora și acésta spre a se supune ca nisce sclavĭ abrubisițĭ uneĭ passere de șésce orĭ maĭ mică și de duoă-decĭ de orĭ maĭ puțin puternică de cât cel maĭ mic dintre dînșĭ.

Iată un exemplu despre immensa superioritate ce intelegința are asupra forțeĭ physice și despre abrutisirea ce aduce o lungă servitudine. A.

---

de care tinea printr'o causă óre-care și în urmă greutatea il făcuse să cadă. Orĭ cine ar fi putut face un asemenea rationament, dar philosophul merse maĭ departe, Se întrebă daca arborele ar fi fost mult maĭ innalt, mĕrul ar fi cădut? fără îndoială că da.

— Imaginația luĭ Newton mărind gradat arborele il innaltă pânŏ la lună. În acest cas, se întrebă Newton, mĕrul ar fi cădut? Dacă ar cădea, îșĭ respunse el, luna ar trebui să cadă asemenea. Orĭ luna nu cade.... Atuncĭ Newton începînd a cu-

geta ca un philosoph și ca un geometrŭ descoperi forța care ține luna atîrnată d'asupra pămêntuluĭ și acéstă forță o numi *Atracția*.

Prin ajutorul celleĭ maĭ simple geometriĭ, Newton găsi, că dacă ar fi cu putință să punem un mĕr la înnălțimea luneĭ și 'ĭ am da o vitesă (repedĭciune) egală cu vitesa acestuĭ planet, mĕrul n'ar cădea nicĭ odată, trebue să mărturisim că suntem mult datorĭ unuĭ mĕr, acelluĭ fruct care pe de altă parte ne a adus multe relle de când șarpele perfid și fallace (înșelător) a amăgit prima femee.

Newton merse maĭ departe, el probă că luna se mișcă împrejurul pămêntuluĭ și sateliti împrejurul luĭ Jupiter și Saturn, și tóte planetele se învîrtesc împrejurul sóreluĭ; el trase de aci acea faimósă consequentă că sórele este înzestrat de o fortă attractivă și că totĭ corpi care se mișcă împrejurul luĭ, sunt impinșĭ printr'o fortă că le moderă mișcarea și care umple întinderea.

Buffon, în discursul seŭ asupra Natureĭ, dice că tóte planetele cu satelliti lor, tărîtĭ printr'o mișcare repede în acellașĭ sens, compune o róă cu un vast diametru a căriea osie, învîrtindu-se cu repedĭciune se încăldesce, s'aprinde și respândesce lumina pânŏ la extremitătile circonferinteĭ.

Vedĭ, amicul meŭ cititor, cum tot systemul lumeĭ fu explicat prin singura forta care face să cadă un mĕr pe pămênt. Acéstă fortă mysteriósă, care o întîlnim pretutindenĭ, care pătrunde tóte substantele universuluĭ, care le domină și elle explică; care pune în mișcare moeculele lor și le invită să se atragă (cohesiune) să se combine (affinitate) să se îmbrătișede, (amor), forța care cristallisă diamantul, care nu desparte doĕ corpurĭ de cât să le unéscă maĭ bine între dênsile; forta care exercitându-se în marĭ distante (*attracție*) sustine globurile pe abysul spatiurilor cerescĭ și le împiedică de a se rostogoli, ca să se sfarăme. Daca un minut n'ar exista *acéstă fortă*, pămêntul s'ar desagrega, s'ar sfărăma în miĭ de miĭ de bucătĭ și ar fi într'un minut spulberat cu *tóte* fiintele ce se află pe suprafaça luĭ.

Forța pe care o întîlnim in lumea morală unde domenul seŭ devine inimeas, unde dedalul seŭ devine inextricabil, manifestările salle nenumeróse și neanalysabile.

Forta care, când ajunge in culmea sea, sfărămă natura umană prin immensitatea fericiri ce dă dar care iarășĭ o póte crud frămînta prin immense și nenarabile turmente!

Acéstă forța dar domină Universul întreg dela globul cel maĭ gigantic pânŏ la atmoul imperceptibil, dela fiinta supremă pânŏ la monada cea maĭ infimiă (cea maĭ de jos). Un poet exprimă acéstă idee în câte-va versurĭ pe care cer permisiunea să le cited.

J'aime! voila le mot que, la nature entière
Crie au vent qui l'emporte, à l'oiseau bui le suit!
Sombre et dernier soupir que poussera la terre,
Quand elle tombera dans l'éternille nuit!
Oh! vous le murmurez dans vos sphères sacrées
Etoiles du matin ce mot triste et charmant;
La plus faible de vous quand Dieu vous a cré'es,
A voulu traverser les plaines ethórées,
Pour chercher le soleil son immortel amant
Elle s'est élancée au sein des nuits profondes.
Mai une autre l'aimait elle même; — et les mondes
Se sont mis en voyage autour du firmament.

Alfred de Musset.

Iubesc! iată cuventul ce Natura întrégă strigă către vêntul ce 'lŭ ia, către passerea ce 'lŭ urmédă, trist și ultim suspin ce va scóte pămêntul când va cădea în nóptea eternă. — Oh, voĭ 'lŭ murmurațĭ în sacrele-vĕ sphere, stelle matinale acest trist și plăcut cuvênt! cea maĭ slabă dintre voĭ, când Dumnedeŭ v'a creat a voit să străbată câmpiile cerescĭ, ca să caute sórele, nemuritorul seŭ amant, ea s'a aruncat în sînul nopților profunde; dar ș'alta 'lŭ iubea assemenea și lumile aŭ început a călători împrejurul firmamentuluĭ. *E.*

ÎNTOXICAREA (urmare și sfîrșit.)

Căte odată otrava eliminată nu lasă nicĭ o urmă în canalele prin care ea a eșit *din corp*, alt dată ea atacă organele excretorie și însemnédă prin alteraţiĭ calea eĭ prin organismul. EliminareaP hosphorului și a Plumbuluĭ produce în rinichĭ alteraţiĭ chimice și morphologice (anatomice) cronici, cantharidele (gândăceĭ) producŭ inlamaţia rinichilor.

Procesul intoxicaţiuneĭ nu se termină tot-déuna cu eliminarea otrăvi, ci alteraţiile produse prin trînsa maĭ persistă un timp óre care după depărtarea eĭ și producŭ chĭar mórtea după ce otrava a fost depăpărtată cu desăvîrșire.

Avem un interes osebit de a lumina publicul nostru asupra eliminaţieĭ materielor streine din organism. La noĭ este pré respînditā opinia că unele medicamente remîne pentru tot-dé-una în corp, și că presenţa lorŭ provócă patimĭ incurabile.

Publicul noctru, și chiar uniĭ mediciĭ confundă consequenţele bóleĭ nevindecate cu effectele medicamentuluĭ.

De o dată cu frigurele intermittente observămŭ și mărirea volumuluĭ al splini și netămăduindu-se bolnavul el remăne cu splina înflată. Dacă medicul 'ĭ dă sulfat de chinină orĭ un alt preparat de chină in cătăţimĭ sufficiente, apoĭ splina se reduce la volumul normal, și bolnavul se însănătoșesce, daca pătimașul a luat o dosă insufficiente de chinină, atuncĭ el accusă obicĭnuit medicamentul, dicând că a rămas cu splina înflată din Chină. N'avemŭ alt mijloc sigur pentru curmarea frigurilor, de cât Chinină, și cu tóte acestea bolnavul ne cere „să 'mĭ tăiéţĭ fri„gurile, dar să nu'mĭ daţĭ chină, căcĭ răpo„satul X a rĕmas cu splina înflată din chi„nă, și a murit în fine de hydropică.“ In dadar, dicem că réposatul X a murit fiind că nu luasse la timp destulă chină, căcĭ D-luĭ nu scie că sărurile de chină se elimină curĕnd din organism și că după căte-va dile ele aŭ eșit din corpul cu desăvîrșire fără de a fi lăsat altă urmă a a presenţilorŭ de cât reducerea volumuluĭ enormal al splini.

Și care este resultatul acestiĭ nesciinţe a publiculuĭ! óre toţĭ medici se conformă cu dorinţa bolnavuluĭ și caută frigurile cu alte medicamente de cât cu chinină? — nicĭ de cum și ceĭ maĭ dibacĭ prescrie tot sărurĭ de chiinină subt altă numire și «tămăduesc frigurĭ fără chină.»

Alţĭ bolnavĭ, care aŭ cunoscinţe vage asupra eliminaţiĭ medicamentelor din organismul, iaŭ chiua cu condiţie că după îndreptarea lorŭ să le dea medicul un remediŭ «pentru scóterea chini din corp.» De odată cu urina rinichiĭ scóte și china din corp, fără intervenirea nicĭ unuĭ medicament, și nu esistă nicĭ un remediŭ care ar putea grăbi aliiminarea chini.

Bănuim otrăvire la orĭ-ce bólă care începe repede, căriĭ vehemenţă a cresce co iuţéla estraordinare, și care produce mórtea într'un timp prea scurt.

Pentru a constata intoxicaţi cu precissiune ne servimŭ de maĭ multe dovedĭ d'odată, anume: de symptomele (semnele) bóleĭ, de lesiunile găsite în cadavru și de demonstrarea otrăvi. Symptomele provocate prin otravă sunt de multe ori nesigure și incomplete, de multe orĭ însă ele suntŭ precise și distinse.

Lessiunile găsite în cadavrŭ sunt numaĭ în puţine casurĭ sufficiente spre a determina singura causă a morţi și a bóleĭ.

Demonstrarea otrăvi în cadavrŭ nu este o dovadă sufficientă, daca ea nu se póre raporta la symptomele bóleĭ și la leșinile anatomice.

Pentru descoperirea substanţelor toxice în cadavru ne servim de două mijlóce diferite, adicĕ: de semnele chimice, pentru acele otrăvĭ care se pot isola lesne și care se caracterisédă prin reacţiunĭ chimice netede și sigure (maĭ ales otrăvĭ neorganice), — și de semnele physiologice, carresultă din esperimentarea cu materiĭ estrase din cadavru, pentru care experimentele se întrebuinţédă obicnuit căţeĭ și epurĭ alb.

D-r. Felix
professor la scóla de medicină.

Typographia Stephan Rassidescu, Strada Némţéscă, Hôtelul Germany, No. 2.